

סבלנות ומתינות, הן תרופות פלא לכל נסיון!!!

« תורה היא וללמוד אנו צריכין! »

אולם גם על זה התגבר השטן, ולא נתן להם השטן לנצל ההזדמנות האחרונה הזו, לחשבון הנפש ולעיון חוזר על מעשיהם, וכמו שכ' וישכימו בבוקר, ויעלו עולות, ויגשו שלמים וישב העם לאכול ושתו ויקמו לצחק, ופי' רש"י "השטן זירזם כדי שיחטאו".

ואנו רואים שגם משה רבינו עצמו השתמש בעצה זו, במקרה של מחלוקת קרח ועדתו עם משה, ואמר להם (במדבר טו ה) 'בוקר ויודע ה' אשר לו', וכמ"ש האור החיים הק' (ס) 'נתכוון בזה איש האלוקים לתת להם זמן הלילה להתבונן, אולי יכירו כי לא טוב עושים ויחזרו בתשובה'.

והסבא מנובהרדוק (בספרו מדרגות האדם) מרמז נקודה זו - את דרכו הרשע הזו של השטן, איך להפיל אנשים בפח שלו - בדברי הרש"י הק' (שם בשבת) שכ' "בא שטן ועירבב את העולם והראה דמות חשך ואפילה דמות ענן וערפל וערבוביא לומר ודאי מת משה שהרי באו כבר שש ולא בא", ומבהיר הסבא מנובהרדוק, שחז"ל רצו להשמיע בזה שתי הדברים, א' את פשטות הדברים, ואת התהליך איך רימה אותם השטן, אולם נקודה השניה היא, שכוחו של השטן הוא, להביא חושך ואפלה וערפול המוחות, וכך ברגע אחד של אי שיקול דעת נכונה, מפיל את האדם לתוך מקומות שממנו קשה מאד לחזור.

« גם יסוד נפילת מלוכת שאול המלך ע"ה היתה מחמת זה »

והנה מצינו גם אצל שאול המלך שציוה אותו שמואל (שמואל א, ח) "יירדת לפני הגלגל והנה אנכי ירד אליך להעלות עולות לזבח זבחי שלמים, שבעת ימים תוחל עד בואי אליך, והודעתי לך את אשר תעשה", ופי' שם במצודת דוד "הזהירו ואמר לו, לאחר שתמלךך כאשר תרד הגלגל בעת המלחמה עם פלשתים, והנה תרד שם קודם שארד אני, ותמתין אז שבעת ימים עד בואי, כי אני אעלה העולות לה' וכו'".

אולם כאשר ראה שאול המלך שהפלשתים מתקרבים ובאים, וכמו שמתואר שם בבניא (שמואל א, י"ג) "ופלשתים נאספו להלחם עם ישראל שלשים אלף רכב וששת אלפים פרשים ועם כחול אשר על שפת הים לרב וגו', ואיש ישראל ראו כי צר לו כי נגש העם ויתחבאו העם במערות ובחוחים ובסלעים ובצרחים ובברות", לכן לא המתין לשמואל הנביא עד סוף יום השביעי ממש, כמו שכתוב (שם) "ויחל שבעת ימים למועד אשר שמואל, ולא בא שמואל הגלגל ויפץ העם מעליו. ויאמר שאול הגשו אלי העולה והשלמים ויעל העולה. ויהי ככלתו להעלות העלה והנה שמואל בא ויצא שאול לקראתו לברכו. ויאמר שמואל מה עשית וגו' ועתה ממלכתך לא תקום, בקש ה' לו איש כלבבו ויצוהו ה' לנגיד על עמו, כי לא שמרת את אשר צוה ה'".

"...שיסוד ושורש
הנסיון שגרם להם
להמרות את פי ה', זהו
הפיזיות וחוסר
הסבלנות השלימה
להמתין עד תום ממש,
עד לרגע האחרון, ובכך
ברגע אחד אבדו כלל
ישראל את מדרגתם
הנעלה של פסקו
זוהמתן' ומאז ועד היום
כל צרה שנחתת על
כלל ישראל יש בהם
גם משום פריעת עוון
העגל..."

בפרשתינו מספרת התורה הק' על מעשה העגל. והנה הגם שאין לאנשים קטנים כמונו מושג באותם מעשים של דור הדעה, אולם כיון שהם כתובים בתורה הק', וחז"ל בגמ' ובמדרשים פירטו ודברו על השתלשלות הענינים, מה הביא אותם לכך, ואיך עשו אותו, וכדו', לכן מוטל עלינו ללמוד מוסר לפי השגותינו ולפי פשטות הדברים, ממה צריכים אנחנו להיות נזהרים, ומה מלמד אותנו התורה הק' בזה.

והדבר נכון, לא רק לענין מעשה זה, אלא גם לענין דברים אחרים שקרו במשך תולדות ימי האומה הישראלית, ושכתובים בתנ"ך ובחז"ל, שאע"פ שאין לנו השגה בגודל קדושתם ורוממותם של צדיקים אלו, עכ"ז מוטל עלינו העבודה הקשה, לזכור מצד אחד שאנחנו לא מגיעים לקצה קרסיליהם של הני צדיקים, אולם מצד שני ללמוד מוסר השכל ממה שכתוב בתנ"ך ובדברי חז"ל לפי פשטות הדברים, ולמה שנוגע לדרגותינו ונסיונותינו.

« שורש הכשלון בחוסר המתינות והסבלנות »

כאשר נעמיק בדברי חז"ל ללמוד מהם מה היה שורש ויסוד הפגם של כלל ישראל שגרם להם בעקבותיו לעשות מה שעשו, נוכל ללמוד מהם, נקודה מהותית ויסודית בענין מידותיו והתנהגותו של האדם.

ידועים דברי חז"ל (שבת פט.) שדרשו על הפסוק (שמות לב א) "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר" בזה"ל: "אמר ר' יהושע בן לוי מאי 'וירא העם כי בושש משה', אל תקרי בושש אלא באו שש, בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל לסוף ארבעים יום בתחלת שש אני בא, לסוף מ' יום בא שטן ועירבב את העולם, אמר להן, משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להן, באו שש, ולא השגיחו עליו, מת, ולא השגיחו עליו, הראה להן דמות מטתו, והיינו דקאמרי ליה לאהרן כי זה משה האיש וגו'".

הבה נתבונן, כפי המתואר כאן בגמ', באיזה נקודה חלשה לחץ עליהם השטן, שגרם בעקבותיו לבכי הנצחי, הוה אומר זהו הפיזיות והבהלה, חוסר המתינות והישוב הדעת. אילו היו ישראל אומרים, נכון, משה רבינו לא הגיע בזמן, אולם בכל זאת בואו נחכה עוד קצת, אין מה למהר, נמתין עוד יום אחד ונראה אם אכן משה אינו חוזר, במצב כזה היו ניצולים מן החטא האיום.

ואנו רואים שאכן אהרן הכהן הבחין בנקודה רגישה הזאת, וביקש וניסה למונעם מפעולות מהירות מיותרות. ולכן אמר להם 'חג לה' מחר', הואיל וראה ששורש ההתפתחות הזו, נובע מקוצר רוח וחוסר שיקול דעת, וקיווה שעל ידי שהם 'ישנו על זה לילה' ודאי יעמדו על טעותם המרה, ויחזרו בהם.

צריכין לעשות נס להחיש את בניית המשכן שייגמר לפני הזמן שבכוונת הקב"ה להקימו ולהשרות שכינתו בתוכו.

אלא שהקב"ה רצה בזה לתקן בהם את מדתם שגרם להם לעשות העגל, וכמו שנתבאר למעלה שכל כישלונם היה בנסיון של פזיזות לדחוק את השעה וחוסר סבלנותם, לכן רצה הקב"ה שיעשו תשובת המשקל ושימתינו עוד ועוד לא שעה ולא יום אלא מאה ועשרים יום עד ר"ח ניסן, ואז כשיעמדו בנסיון זה, אז יהיה אכן בניית והקמת המשכן כפרה ועדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל.

« עוד מקומות שאנו מוצאים זהירות בנושא זה »

וכמו"כ אנו מוצאים בעוד כמה וכמה מקרים, שהסיבה והגורם העיקרי של אי עמידה בנסיונות שונים, היא סיבת הפזיזות וחוסר סבלנות וישב הדעת.

אנו מוצאים כן בפגם הראשון עלי אדמות, שכ' חז"ל שלאדם הראשון היה מותר לאכול מעץ הדעת בשבת, ואילו היה עצר בכוחו להמתין כמה שעות מאז שנוצר בפניא דמעלי שבתא עד לכניסת שבת, היו נחסכים כל המיתה שנקנסה על באי העולם, וכל הפגם שאנו עובדים עליו לתקנו עד לעצם היום הזה.

כמו"כ אנו מוצאים בגמ' בב"ב (ס:) שתקנו חז"ל גט מיוחד לכהן המגרש את אשתו הנקרא 'גט מקושר', שמהותו הוא תהליך ארוך ומייגע, של כתיבת כמה שורות וקישור הגט, וכתיבה של עוד כמה שורות ועוד קישור, וכן הלאה, וזה שונה מכל תהליך כתיבת גט של אדם אחר, וטעם הדבר מבואר בגמ' הוא, מפני שכהנים קפדניים הם, ונוטים לגרש נשותיהם מהר, וחששו חז"ל שמא יכעוס הכהן בקלות וירצה לגרש את אשתו בלי שיקול דעת מתאים, ולאחר זמן כאשר כעסו יפוג, יתחרט על מה שעשה, אולם אז כבר יהיה מאוחר מידי ולא יוכל לחזור ולהשיבה, כיון שכהן אסור בגרושה, ועל כן תקנו לה חז"ל גט מקושר, שהכנתו אורכת שעה ארוכה ביותר, ובין כך ובין כך ישתכן חמתו מעליו, והוא יוכל לחזור בו מהחלטתו מבעוד מועד.

ועד כדי כך גדול כוחו של ישוב הדעת ומתינות, שמצינו אצל סוטה, שכשהבעל רוצה לקחת את אשתו לבית המקדש להשקותה במים המאררים, אמרו חז"ל 'כיצה עושה לה, מוליכה לבית דין שבאותו מקום ומוסרין לו שני תלמידי חכמים' שמא יבוא עליה בדרך'.

והשאלה נשאלת מאליה, הבעל הזה הלא קינא את אשתו, ומרוב חרונו הוא מוכן לביישה ולהביאה לבית המקדש שתיבדק במים המאררים, וא"כ איך חששו חז"ל במצב כזה, ובשלוש בית מעורער כזה, שיבא עליה באמצע הדרך.

ותרצו על זה הבעלי המוסר, שאכן הוא הדבר אשר דברנו, כוח המתינות הוא תרופת פלאים, שכל הכעסים והמדנים מוברחים מפניה, והיא מסלקת כל קטטה ומשכיחה כל מריבה, וכמה גדול ראייתם הרוממת של חז"ל, שחששו, שאם יצאו שניהם לבדם בדרך, יש בכוח פרק זמן המתינות הזו, בכדי שיתרצו שוב עד מהרה זה לזו, ויאותו לשכוח את כל מה שהיה.

והנה בשני מקרים אלו אנו רואים, שיסוד ושורש הנסיון שגרם להם המרות את פי ה', זוהו הפזיזות וחוסר הסבלנות השלימה להמתין עד תום ממש, עד לרגע האחרון, ובכך ברגע אחד אבדו כלל ישראל את מדרגתם הנעלה של 'פסקו זוהמתן' ומאז ועד היום כל צרה שנוחתת על כלל ישראל יש בהם גם משום פריעת עוון העגל. וכן שאול המלך איבד ברגע אחד את כל הגדולה והמלכות שהיתה מיועד לו ולזרעו עד עולם.

« דוד המלך עמד בנסיון הזה בגאון »

לעומת זה, מצינו אצל דוד המלך שגם הוא הועמד בנסיון דומה, ועמד בו בגאון.

כמו שמתואר בנביא (בשמואל ב', ה' כב-כד) "ויספו עוד פלשתים לעלות וינטשו בעמק רפאים, וישאל דוד בה', ויאמר לא תעלה, הסב אל אחריהם, ובאת להם ממול בכאים (-אילנות), ויהי כשמעך את קול צעדה בראשי הבכאים, אז תחרץ, כי אז יצא יהוה לפניך להכות במחנה פלשתים".

ומה שאירע אז באותה מלחמה מתואר ב**בילקוט שמעוני** (רמז קמ"ב) בזה"ל: "כיון שיצא היו הפלשתים קרבים ובאים, וישאל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ארבע אמות, אמרו לו ישראל, דוד מה אנו עומדים, אמר להם מצווה אני מן האלוקים שלא לפשוט יד בהן עד שאראה ראשי האילנות מנענים, [אמרו לו] ואם אין פושטים אנו יד בהם אנו מתים, [אמר להם] מוטב נמות זכאים ולא נמות רשעים, אלא אני ואתם נתלה עינינו אל הקב"ה, כיון שתלו עיניהם נענעו האילנות ומיד פשוט יד כמו שכתוב וישע דוד וגו'".

« בניית המשכן תיקון לשורש עוון העגל »

והנה כתוב בפרשת פקודי (לח, כא) "אלה פקודי המשכן, משכן העדות" ומביא רש"י "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם", ומסביר הגאון ר' יעקב קמינצקי זצ"ל, שעל פי מה שנתבאר למעלה, מובן כמין חומר איך מעשה ובניית המשכן אכן שימש כתשובת המשקל על מעשי העגל.

דהנה בניית המשכן וכליו, ארכה בסך הכל שלשה חדשים. מלאכה שעל פי הטבע אמורה היתה לקחת כמה שנים, הסתיימה במהירות הבזק, והכל נעשה בדיוק כאשר ציווה ה', לא בערך ולא כמעט.

כלל ישראל אנשים ונשים, גילוי התלהבות מופלאה בתרומתם מחפציהם האישיים לעבודת המשכן, והנה לאחר גמר בניית המשכן וכליו בחודש כסלו, אזי למרבה הפלא ציווה הקב"ה למשה שיקפל את כל המשכן ולהניח אותם בצד, עד שיקבל ציוו להקים אותו, ואפשר לנחש איך כל יום פנו כלל ישראל למשה רבינו ושאלו אותו מתי כבר נזכה שיקום המשכן, והוא עונה להם צריך לחכות בסבלנות עד שיגיע הזמן, כך המתנינו בקוצר רוח שלשה חדשים עד ראש חודש ניסן, שאז הגיעו השעה הרצויה שעלה ברוצנו ית' להקים המשכן בשעה טובה.

וצ"ב למה אכן ציווה הקב"ה להמתין בהקמת המשכן, ולכלל היותר לא היו

אם עדיין לא חטא גם בין אדם לחבירו, אפשר לתקן יותר בקל!

בספר בית יצחק מעלה תמיהה, שלכא' צ"ב למה חיכה משה רבינו מלשבר את הלוחות עד שירד מן ההר וראה במו עיניו כל מה שקרה, הרי הקב"ה אמר לו מפורשת 'רד כי שחת עמך וגו'. ואם סבר שהפגם הוא כ"כ גדול עד שמצדיק שבירת הלוחות, למה לא שברו מיד.

ומפרש בדרך מחודשת, שכל עוד שלא ראה משה רבינו את המצב בעיניו, חשב בדעתו שמא לא קלקלו מעשיהם לגמרי ובקל יוכל להחזירם למוטב, וסברתו היתה כי הן אמנם קלקלו בדברים שבין אדם למקום, אבל בהיות שעדיין שומרים על מידותיהם בדברים שבין אדם לחבירו, לכן בנקל יהיה בכוחו להעמידם על טעותם המרה ולהחזירם בתשובה.

אולם כשירד מן ההר וראה שאף מידה זו אינה מוחזקת בידם וכבר קלקלו גם בדברים שבין אדם לחבירו, כמו שפי' רש"י בפסוק (לב ו) ויקמו לצחק, שהיתה ביניהם חטא שפיכת דמים בהריגת חור, שלא שמע לקולם, אז הבין לדעת שהם כבר פרקו מעליהם כל עול המצוות, וממילא אינם ראוים כלל לקבל את התורה הק', ולכן שבר אז את הלוחות.